

DELTAPLAN

DE TOEKOMST VAN HET NEDERLANDS VOETBAL

VOETBAL IN TIJDEN
VAN CORONA

VOORWOORD

VOORWOORD

"Het betaald voetbal wil zo veel mogelijk, en daar waar het kan, de financiële problemen zelf oplossen en heeft daarvoor een gezamenlijk plan ontwikkeld. Hierin dragen de sterkste schouders de zwaarste lasten. Echter, zonder hulp van de overheid zal de bedrijfstak het niet overleven."

We ondertekenen ons plan met zijn allen: KNVB, Eredivisie, Keuken Kampioen Divisie. Namens onze clubs, onze voetballers, trainers, partners en supporters. Dat is wie wij zijn. Samen? Ja, samen.

Die verbinding stralen we vaak niet uit. Voetbal is wat ons bindt, natuurlijk. Maar voetbal, dat is vooral elkaar keer op keer, elk seizoen weer, sportief de maat nemen. De kaarten tegen de borst houden, want de concurrent loert mee, scout mee, kijkt af. Tackles en sldings. In wedstrijden, maar ook op trainingsvelden, achter bestuurstafels, in televisieprogramma's, op social media, in onze kantines; altijd wordt er strijd gezocht. Het hoort bij ons. Kampioenschappen, toernooien, topscorers, het mooiste doelpunt, de beste spits, de betrouwbaarste keeper, de meest charismatische trainer/coach. In alles willen we de beste zijn. En de eerste. Degraderen willen we nooit. Ranglijsten bepalen ons sportieve leven.

En toen kwam de coronacrisis. Na de schrik was de noodzakelijkheid van solidariteit evident. Solidariteit met elkaar, de zieken, de zorg, de overheid, onze achterban. Samenhang, samenleven, samen optrekken. Met het maken van dit plan waren we niet de eerste. Deze crisis heeft latente solidariteit manifest gemaakt, voor altijd hoog in het vaandel, verenigd zoals al onze verenigingen.

Schouder aan schouder biedt het voetbal, wij allen, onze overheid dit plan aan. We sluiten aan, we willen verder, straks en nu. We zien kansen om straks, voorzichtig, in een collectieve verantwoordelijkheid, als alles veilig is verklaard, onze positie in de maatschappij weer in te nemen. Met iedereen delen in het geluk dat voetbal heet, dat voetbal ons brengt.

Hieronder omschrijven wij ons plan en onze inzet om betaald voetbal door de coronacrisis te leiden en toekomstbestendig te maken.

Eric Gudde

Directeur betaald voetbal KNVB

Jan de Jong

Directeur Eredivisie CV

Marc Boele

Directeur Keuken Kampioen Divisie

INDELING DELTAPLAN

1. UITDAGINGEN BEDRIJFSTAK BETAALD VOETBAL	P. 6
1.1 VOOR DE TOEKOMST VAN HET NEDERLANDS VOETBAL	P. 7
1.2 VIJF VOOR TWAALF VOOR DE BEDRIJFSTAK BETAALD VOETBAL	P. 8
1.3 TRANSITIE NAAR EEN NIEUWE WERKELIJKHEID	P. 9
2. VRAAG AAN DE OVERHEID	P. 10
OPLOSSINGSRICHTINGEN	P. 11
3. VISIE	P. 12
UITGANGSPUNTEN PLAN BETAALD VOETBAL	P. 13
4. DRIE PIJLERS VAN HET DELTAPLAN	P. 14
5. PIJLER 1: MAATSCHAPPELIJK BELANG BETAALD VOETBAL	P. 16
5.1 SOCIAAL-ECONOMISCH BELANG	P. 17
5.2 ECONOMISCHE SCHADE BEDRIJFSTAK	P. 19
5.3 EFFECTEN STEUNMAATREGELEN	P. 24
5.4 WELKE ACTIES ONDERNEEMT DE BEDRIJFSTAK ZELF?	P. 27
5.5 STEUNPAKKET	P. 28
6. PIJLER 2: VEILIG VOETBALLEN	P. 40
7. PIJLER 3: VEILIGE EN INNOVATIEVE VOETBALBELEVING	P. 46

BIJLAGEN

BIJLAGE/PROTOCOL A
BESTUURLIJKE ROUTEKAART REGIEGROEP VOETBAL EN
VEILIGHEID OVER IMPLEMENTATIE PLATEAUS

BIJLAGE/PROTOCOL B
PROTOCOL VEILIG VOETBALLEN; VAN INDIVIDUEEL TRAINEN
NAAR COMPETITIEWEDSTRIJDEN

BIJLAGE/PROTOCOL C
PROTOCOL VEILIGE TRAININGSWEDSTRIJD; TWEE BETAALD
VOETBALCLUBS DIE OEFENEN TEGEN ELKAAR

BIJLAGE/PROTOCOL D
PROTOCOL VERANTWOORD EN INNOVATIEVE
VOETBALORGANISATIE, ZONDER PUBLIEK

BIJLAGE/PROTOCOL E
PROTOCOL VERANTWOORD EN INNOVATIEVE
VOETBALORGANISATIE, MET OF GEDEELTELIJK MET PUBLIEK

1.1 VOOR DE TOEKOMST VAN HET NEDERLANDS VOETBAL

De wereld verkeert in een crisis van ongekeerde omvang. De huidige coronacrisis is een drama voor velen in onze samenleving, met enorme uitdagingen voor de gezondheidszorg in Nederland. Dit is in de eerste plaats een gezondheidscrisis. Echter, de maatregelen die de overheid neemt om het virus in te dammen, hebben geleid tot een intelligente lockdown die ook vergaande economische en organisatorische gevolgen heeft. Ook voor het betaald voetbal. Hoe lang en op welke manier de coronacrisis de samenleving in haar greep zal houden, is nog niet bekend.

Voetbal vormt een enorm sociaal en verbindend netwerk in Nederland. Het betaald voetbal levert naast een enorme economische bijdrage, ook een belangrijke maatschappelijke waarde op het gebied van gezondheid, verbinding in de samenleving, geluk, trots en plezier. We moeten ervoor waken dat deze maatschappelijke kracht niet verloren gaat voor Nederland.

Als betaald voetbal kunnen we daarom niet alleen maar hopen, afwachten en vertrouwen dat al het 'oude' weer (snel) terugkeert. We moeten vooruitkijken naar en anticiperen op een nieuwe werkelijkheid. KNVB, Eredivisie, Keuken Kampioen Divisie en alle clubs presenteren daarom een realistisch, solidair en integraal plan om de bedrijfstak toekomstbestendig te maken in tijden van corona en post-corona. Wij willen de maatschappelijke waarde van het voetbal voor Nederland zien te behouden, ook als integraal onderdeel van onze unieke sportinfrastructuur. Dit plan willen wij de komende periode in gezamenlijkheid met het kabinet, burgemeesters, politiek, sportwereld en overheden realiseren.

1.2 VIJF VOOR TWAALF VOOR DE BEDRIJFSTAK BETAALD VOETBAL

Betaald voetbal is een echte publiekssport. Ten opzichte van andere grote voetballanden, die veelal drijven op mediagelden, zijn Nederlandse clubs zwaar afhankelijk van bezoekersinkomsten (kaartverkoop, horeca etc.) en veelal lokale sponsoring (B2B). Dit is gemiddeld 80% van de omzet bij betaald voetbalorganisaties. Normaal gesproken een gezond businessmodel. Ook de inkomsten uit transfers horen voor een typisch opleidingsland als wij zijn daarbij. Echter, deze succesfactoren maken onze bedrijfstak in tijden van corona juist extra kwetsbaar. Betaald voetbal wordt dan ook hard geraakt door de coronacrisis. Het overheidsrapport CBP¹ - over de scenario's economische gevolgen coronacrisis voor sectoren, grootteklassen en regio's - bevestigt het beeld dat de publiek gedreven sectoren als kunst, cultuur, sport en recreatie het hardst worden getroffen door de opgelegde beperkingen vanuit de overheid. Binnen de huidige kabinetsmaatregelen zijn er weinig andere mogelijkheden voor deze sectoren om alternatieve inkomsten te genereren. Niet kunnen voetballen, betekent simpelweg geen inkomsten voor clubs. Daarnaast is er geen concreet perspectief en tijdsplan voor deze sectoren, wanneer, in welke vorm en onder welke omstandigheden in de toekomst publiek bij grote evenementen weer toegelaten kan worden zonder een vaccin of medicijn. Uiteraard denkt de bedrijfstak samen met andere evenementenorganisatoren na over innovatieve mogelijkheden bij versoepeling van de maatregelen. Hiertoe is op 29 mei jl. de *Alliantie van Evenementenbouwers* gelanceerd.²

Het is nu wel vijf voor twaalf voor de bedrijfstak. De situatie wordt nijpend. Clubs en bestuurders leven nu in grote onzekerheid richting volgend seizoen. Clubs moeten nu verplichtingen aangaan voor volgend seizoen. Daarom is duidelijkheid nu nodig en gewenst. Hoe langer de clubs met beperkende maatregelen worden geconfronteerd, des te groter de economische (negatieve) impact voor de bedrijfstak. Als clubs een jaar zonder publiek moeten spelen, dan zijn de gevolgen voor de bedrijfstak enorm. Kleine, middelgrote maar ook grote clubs zullen waarschijnlijk failliet gaan. Dit heeft enorme gevolgen voor de unieke voetbalinfrastructuur in Nederland. Daarmee ook enorme maatschappelijke en sportieve consequenties voor voetballand Nederland.

De internationale sportieve positie van het Nederlands voetbal zal voor vele jaren enorme schade oplopen. Als betaald voetbal voor een groot gedeelte wegvalt, dan raken we onze unieke opleidingsinfrastructuur kwijt en zullen

¹ CBP scenario's economische gevolgen coronacrisis voor sectoren, grootteklassen en regio's (Pantela, 1 mei 2020)

² www.evenementenbouwers.org

zelfs de prestaties van Oranje en de Oranje Leeuwinnen hier onder gaan leiden. Ook gaan veel van de huidige 10.000 directe en de vele indirecte banen gerelateerd aan het voetbal verloren. De maatschappelijke schade voor Nederland zal daarmee enorm zijn. Denk hierbij niet aan alleen financiën. Denk ook aan intense beleving, betrokkenheid, verbondenheid bij het publiek, aan de geluksbeleving bij de massa, aan de aandacht van vele media.

1.3 TRANSITIE NAAR EEN NIEUWE WERKELIJKHEID

Het kabinet verlengde op 21 april jl. het verbod op betaald voetbalwedstrijden naar 1 september 2020, ook zonder publiek. Het kabinet doet daarmee een beroep op het betaald voetbal in het belang van de volksgezondheid van Nederland. Daarbij komt dat grootschalige evenementen met publiek vooralsnog aan het eind van de rij staan, waar het gaat om de versoepeling van beperkingen. Grote publieksevenementen zullen voor langere periode niet mogelijk zijn. Het betaald voetbal moet daarom als volledige bedrijfstak noodgedwongen een transitie maken, naar een nieuwe werkelijkheid. Net als veel andere publiek gedreven sectoren die getroffen worden door de crisis en de crisismaatregelen. De transitie naar de nieuwe werkelijkheid vergt ook tijd om het businessmodel aan te kunnen passen. Zoals aangegeven is betaald voetbal een publiek gedreven bedrijfstak. Er dient dus een stevige herziening van de financiële exploitatie gedaan te worden, waarbij het betaald voetbal te maken heeft met vele doorlopende verplichtingen. Er is dus een vangnet nodig dat de tijd overbrugt en dat nodig is om gezamenlijk een fundamentele transitie te kunnen maken naar een nieuwe, duurzame en financieel gezonde toekomst voor de bedrijfstak voor de komende jaren. Deze transitie zouden wij het liefst zelfstandig maken, maar gezien de enorme effecten van de coronabeperkingen op ons bedrijfsmodel hebben we hulp nodig van de overheid om de gewenste transitie succesvol te maken. Daarbij garanderen wij dat publiek geld niet gebruikt voor andere doeleinden, dan voor de specifieke gevolgen van de coronacrisis. Clubs die aanspraak willen maken op steun van de overheid dienen aan strikte voorwaarden te voldoen.

Cruciaal is dat we zo snel als - in het kader van de veiligheid - mogelijk is ons beroep weer kunnen uitoefenen, namelijk het spelen van wedstrijden en de daarbij noodzakelijke fysieke trainingen kunnen doen. Vervolgens zo snel als veilig mogelijk is weer spelen voor publiek waar wij het allemaal voor doen en wat een belangrijke pijler onder onze economie is.

HOOFDSTUK 2

VRAAG AAN
DE OVERHEID

Het betaald voetbal kan de uitdaging voor een groot deel zelf realiseren, maar geheel zonder steun vanuit de overheid zal de bedrijfstak de coronacrisis niet overleven.

Doel: betaald voetbal nu door deze coronacrisis leiden en toekomstbestendig maken voor de periode daarna.

OPLOSSINGSRICHTINGEN

Het betaald voetbal gaat in transitie en zal de tering naar de nering zetten, waarbij de sterkste schouders in het voetbal de zwaarste lasten dragen. Voor een deel van de uitdaging vragen wij zoals aangegeven om een financieel vangnet, inclusief strikte voorwaarden en een afgebakende transitieperiode, specifiek gericht op het oplossen van problemen die ontstaan zijn door de coronacrisis, die het oplossingsvermogen van de sector zelf te boven gaat. Daarnaast werken wij aan een nieuw perspectief om tijdens en na de coronacrisis weer veilig voetbal zonder, met, of gedeeltelijk met publiek te kunnen spelen. Daarbij werken wij met voor-aanstaande partners en in alliantie aan innovatieve oplossingen om de binding met het publiek te behouden en te versterken, om ook een toekomstbestendige bedrijfstak na het coronavirus te realiseren. Hieronder omschrijven wij kort de verschillende oplossingsrichtingen om het voetbal toekomstbestendig te maken:

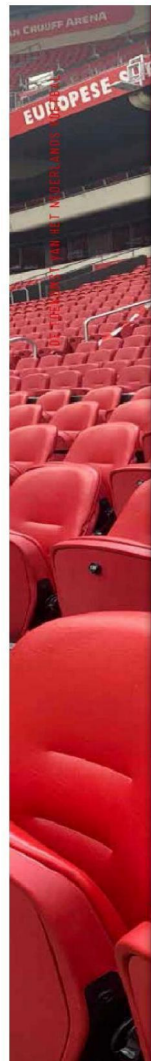
- Bestuurlijke routekaart regiegroep Voetbal en Veiligheid over implementatie plateaus (5 juni 2020)
- Protocol veilig voetballen; van individueel trainen naar competitiewedstrijden (27 mei 2020).
- Protocol veilige trainingwedstrijd; twee betaald voetbalclubs die oefenen tegen elkaar (5 juni 2020)
- Protocol verantwoord en innovatieve voetbalorganisatie, zonder publiek (5 juni 2020).
- Protocol verantwoord en innovatieve voetbalorganisatie, met of gedeeltelijk met publiek (streefdatum 1 juli 2020).
- Opstellen van innovatiefonds om nieuwe innovatieve producten te kunnen lanceren binnen het voetbal om nieuwe verdienmodellen voor clubs aan te boren.
- Het betaald voetbal lost de economische schade vooral zelf op, met behulp van generieke overheidssteun zoals de NOW-regeling.
- Financieel vangnet, inclusief strikte voorwaarden, voor clubs die het moeilijk hebben direct als gevolg van de coronacrisis. De KNVB als aparte entiteit zal hier zelf geen aanspraak op maken.

UITGANGSPUNTEN PLAN BETAALD VOETBAL

Hierbij hanteren wij als betaald voetbal de volgende uitgangspunten:

- Volksgezondheid en veiligheid van (voetballend) Nederland op 1.
- Het betaald voetbal wil de maatschappelijke voorbeeldrol (blijven) vervullen in de samenleving.
- Financieel, eerlijk en solidair vangnet creëren voor clubs die het moeilijk hebben door de gevolgen van de coronacrisis.
- In samenwerking met de voetbalwereld, overheid, RIVM en partners het voetbal veilig en verantwoord opstarten binnen de nieuwe werkelijkheid.
- Zorgen voor een optimale en innovatieve voetbalbeleving voor supporters

HOOFDSTUK 4

PIJLERS

14

HOOFDSTUK 4

PIJLER 1: MAATSCHAPPELIJK BELANG
BETAALD VOETBAL

PIJLER 2: VEILIG VOETBALLEN

4 fasemodel: van individueel trainen naar competitiewedstrijden

PIJLER 3: VEILIGE EN INNOVATIEVE
VOETBALBELEVING

15

HOOFDSTUK 5

PIJLER 1: MAATSCHAP- PELIJK BELANG BETAALD VOETBAL

16

HOOFDSTUK 5

5.1 SOCIAAL-ECONOMISCH BELANG

Naast dat de bedrijfstak een enorme economische waarde vertegenwoordigt, is het betaald voetbal ook van enorme maatschappelijke betekenis voor Nederland. De sociaaleconomische spin-off is daarmee enorm.

- De sector draagt **1,3 miljard euro** bij aan het Nederlandse BBP.
- Betaald voetbal biedt werkgelegenheid aan zo'n **10.000 mensen**, dit zijn indirect en direct **10.000 banen** voor Nederland.
- **10.560 partners** zijn gelieerd aan het betaald voetbal, hoofdzakelijk ondernemers in het MKB.
- Jaarlijks betaalt de bedrijfstak **190 miljoen euro** aan belastingen en is daarmee als bedrijfstak een nettobetaler aan de overheid.
- **4,3 miljoen fans** genieten van betaald voetbal.
- Internationale prestaties van het Nederlands betaald voetbal en Oranje dragen bij aan de promotie van Nederland wereldwijd.
- Een **inspiratiebron** voor vele kinderen, ouderen en jongeren om zelf te sporten.
- Betaald voetbal draagt bij aan een sterker, gezonder en hechter Nederland.

17

- Op lokaal en regionaal niveau vervullen clubs uit de Eredivisie en de Keuken Kampioen Divisie een belangrijke maatschappelijke rol.
 - De 18 Eredivisieclubs voeren samen ongeveer **172 maatschappelijke projecten** uit met een enorm bereik. Zo bereikte de Feyenoord Foundation vorig jaar **49.244 deelnemers** met haar projecten in Rotterdam en heeft Willem II in tien weken tijd met basisschoolleerlingen gezorgd voor **5844 gelezen boeken**, om zo laaggeletterdheid tegen te gaan.
 - De clubs uitkomend in de Keuken Kampioen Divisie voeren samen **153 maatschappelijke projecten** uit met een geweldig bereik. Zo hebben Excelsior **20.000 unieke deelnemers** en N.E.C. 25.000 mensen met Rijk van Nijmegen bereikt.
- De KNVB is met ruim **1,2 miljoen leden** de grootste sportorganisatie van Nederland.
- De totale maatschappelijke waarde van voetbal, waarvan het betaald voetbal een integraal en belangrijk deel uitmaakt, is berekend op **2,18 miljard euro** (PWC, 2013)

5.2 ECONOMISCHE SCHADE BEDRIJFSTAK

Betaald voetbal is een publiekssport, leeft dus op de eerste plaats van zijn publiek, en heeft op korte termijn weinig tot geen alternatieven voor andere inkomsten. In Nederland geldt nog veel meer dan in de omringende landen, waar men afhankelijker is van mediagelden. Onder de huidige voorwaarden en omstandigheden kun je momenteel in Nederland niet met publiek voetballen. Het kabinet heeft besloten dat betaald voetbalwedstrijden tot 1 september verboden zijn om te spelen, ook zonder publiek. Daarom heeft de KNVB het competitie- en TOTO KNVB Bekerseizoen 2019/20 noodgedwongen vervroegd moeten beëindigen.

18

5.2.1 OMZETDERVING BEDRIJFSTAK BETAALD VOETBAL:

Omzetderiving seizoen 19/20

Omzetderiving seizoen 20/21 (indien tot 31-12-20 zonder publiek zou worden gespeeld, en daarna met publiek)

Extra Omzetderiving seizoen 20/21 (indien ook tussen 01-01-2021 zonder publiek moet worden gespeeld)

Totaal seizoen 20/21 zonder publiek:

331 miljoen

19

De omzetderving van het seizoen 2019/20 is vastgesteld op 98 miljoen euro. De bedrijfstak heeft deze schade opgevangen door eigen kostenbesparingen, door loyale fans en commerciële partners, door reserves van clubs en KNVB en door de generieke steunmaatregelen vanuit de rijksoverheid, zoals de NGW-regeling (voor de periode 1 maart tot en met 30 juni 2020 is dit bij benadering 40 miljoen euro).

Indien er tussen 1 september en 31 december 2020 zonder publiek gespeeld moet worden, dan zal de omzetderving in het seizoen 2020/21 204 miljoen euro bedragen.

Het niet kunnen spelen met publiek in de tweede seizoenshelft 2020/21, zal voor het betaald voetbal leiden tot een extra omzetderving van 8 miljoen euro per speelronde. Tegelijkertijd wordt het dan ook lastiger om op korte termijn aanvullend kosten te besparen in deze periode. De extra omzetderving in het seizoen 2020/21 zal daarom nog eens 127 miljoen euro bedragen. De schade is minder groot dan in de eerste helft van het seizoen (204 miljoen euro), omdat enkel de extra omzetderving wordt meegerekend ten opzichte van het scenario van een half seizoen zonder publiek.

Indien er vanaf 1 september 2020 helemaal niet gevoetbald kan worden, is de omzetderving nog groter dan hierboven beraamd. Andersom, als een deel van het seizoen met publiek gespeeld kan worden, zal de omzetderving automatisch minder zijn. De totale omzetderving in seizoen 2020/21, indien het gehele seizoen zonder publiek moet worden gespeeld, is aldus bepaald op 331 miljoen euro.³ Dit is maar liefst 53% van de normale jaaromzet van 620 miljoen euro van het betaald voetbal in Nederland.

Het kabinet vaart 'op zicht', zo werd eerder aangegeven. Op wateren waar dus geen kaarten voor bestaan. Dit geldt ook voor ons. In het vervolg van dit plan gaan wij uit van het spelen van betaald voetbal vanaf 1 september 2020, waarbij wij een geheel seizoen 2020/21 zonder publiek moeten spelen. Later in dit plan bespreken wij de maatregelen die dit scenario ten positieve zouden moeten kunnen beïnvloeden.

³ Bij een half seizoen zonder publiek is de omzetderving voor de 34 clubs in totaal nog altijd 204 miljoen euro (33%).

De financiële uitdaging die voorligt is in dit scenario 331 miljoen euro. In dit cijfer zijn geen transfers opgenomen. Dit zou een aanvullend negatief effect van ongeveer 100 miljoen euro op de cijfers geven. De transfermarkt is een groot probleem voor de sector, juist vanwege het wereldwijde karakter van de coronacrisis. Er is geen optie om binnenlandse vraaguitval/omzetverlies op te vangen met internationale inkomsten. Hoewel transfers voor veel Nederlandse clubs een onlosmakelijk onderdeel zijn van het businessmodel, achten wij het niet passend de schade op transfers mee te nemen in dit plan. De bedrijfstak zal geen beroep doen op de overheid om deze gemiste transferinkomsten te compenseren, daarom zullen wij het negatieve effect daarvan buiten beschouwing laten.

5.2.2 MODELMATIGE BENADERING OMZETDERVING BETAALD VOETBAL

Als basis onder de becijferde financiële effecten is een model ontwikkeld. Op grond van langjarige historische gegevens van clubs zijn de te verwachten effecten op diverse opbrengstenstromen van clubs gemodelleerd. Hetzelfde is gedaan met de kosten, waarbij mogelijkheden tot besparingen zijn verwerkt. Dit model is vervolgens extern gevalideerd en ook bij enkele individuele clubs afgezet tegen de individuele scenarioanalyses die zij zelf hebben gemaakt. De conclusie is dat het model robuust is vormgegeven en passend is om de financiële effecten op de gehele bedrijfstak in kaart te brengen, hoewel er per opbrengsten- of kostenrubriek verschillen aan de orde kunnen zijn. Verschillen zijn er ook op het niveau van individuele clubs. Zo heeft niet iedere club het stadion en de horeca in eigen beheer. Onderstaand geven wij inzicht in dit model.

5.2.2.1 OMZETEEFFECTEN

% van seizoen zonder publiek	50%	100%
Wedstrijdbaten	-55%	-100%
B2B Sponsoring en adv.	-25%	-25%
B2B (Business Club)	-62%	-100%
Mediabaten	0%	0%
Prijzengeld	0%	0%
Horeca	-55%	-100%
Merchandise	-55%	-100%
Subsidies & giften	0%	0%
Overige Baten	0%	0%

5.2.2.2 KOSTENEFFECTEN INCLUSIEF MOGELIJKE BESPARINGEN

% van seizoen zonder publiek	50%	100%
Personeelskosten	-20%	-20%
Horeca	-55%	-100%
Verkoopkosten	-10%	-20%
Huisvestingskosten	-5%	-10%
Wedstrijd en trainingskosten	-10%	-20%
Algemene kosten	-5%	-10%
Afschrijvingskosten imm. & mat. vaste activa	0%	0%

5.2.2.3 TOELICHTING VAN ENKELE OVERIGE RELEVANTE PARAMETERS IN HET MODELVOETBAL

% daling in intentie wedstrijdbezoek (gedragseffect) voor toepassing scenario; verdisconteerd in Wedstrijdbaten, Horeca en Merchandise	-10%
% daling B2B (gedragseffect) voor toepassing scenario; verdisconteerd in B2B Sponsoring en adverteerders, B2B Business club	-25%
% daling personeelskosten is inclusief NOW voor enkele maanden; restant betreft taakstelling	-
Prijzengelden zijn op niveau gelaten. Daarvoor is het essentieel dat sportieve kwaliteit niet wezenlijk terugloopt in internationaal perspectief	-
Mediabaten zijn op niveau gelaten. Daarvoor is het essentieel dat spoedig weer wedstrijden kunnen worden gespeeld en worden uitgezonden op de diverse mediaplatformen en televisiekanalen	-

5.3 EFFECTEN STEUNMAATREGELEN

5.3.1 TYPE STEUNMAATREGELEN TOEPASBAAR VOOR BETAALD VOETBAL

Type steun:	Voorbeelden:
1. Generieke steun (Landelijke maatregelen, ongeacht sector)	• NOW-regeling • BMKB/ Go-C • Uitstel belastingen • TGS
2. Sector specifieke steun (Alleen gericht op betaald voetbal)	• Gezamenlijk plan overheid ontwikkelen • Kan (mede) bestaan uit een sectorspecifieke voortzetting van een huidige generieke steunmaatregel
3. Lokale steun (Provinciaal of gemeentelijk niveau gericht op individuele club)	• Huurverlaging vanuit gemeente • Uitstel/ kwijtschelding lokale belastingen

5.3.2 EFFECTEN VAN DE GENERIEKE STEUNMAATREGEL NOW-REGELING EN DE EVENTUELE VERLENGING VOOR HET BETAALD VOETBALBETAALD VOETBAL

De NOW-regeling heeft een positief effect op de bedrijfstak betaald voetbal. Eind mei is de NOW-regeling verlengd, voor de maanden juni, juli en augustus 2020.⁴ Nagenoeg alle clubs binnen het betaald voetbal maken hier nu gebruik van en hebben gezamenlijk ongeveer 30 miljoen euro aangevraagd voor de maanden maart, april en mei 2020. Dit komt neer op ongeveer 10 miljoen euro NOW per maand voor het betaald voetbal. Voor de maanden juli en augustus, in het nieuwe seizoen 2020/21, rekenen we daarom 20 miljoen euro. Op een actuele loonsom van 409 miljoen euro op jaarbasis (359 miljoen Eredivisie en 50 miljoen Keuken Kampioen Divisie) is dit ongeveer 4,9% van de totale jaarlijkse personeelskosten binnen het betaald voetbal. Iedere maand dat clubs gebruik kunnen maken van de NOW-regeling levert de bedrijfstak een besparing van 2,5% van de jaarlijkse personeelskosten op. Iedere maand dat de NOW-regeling van kracht is en blijft, bespaart een club uit de Keuken Kampioen Divisie gemiddeld ongeveer 45% op de personeelskosten. Bij de Eredivisieclubs, zijnde niet Ajax, PSV, AZ en Feyenoord, is dit gemiddeld 30-35%. Bij de topclubs is dat percentage veel lager en onderling sterk verschillend. Verschillen tussen de clusters en spreiding binnen de clusters worden verklaard door aftoppingen in de NOW-regeling. Deze aftoppingen leiden er ook toe, dat NOW niet volledig cumuleert met de noodzakelijke besparingen op de personeelskosten. Voor alle personeelsleden die tot 114.000 euro op jaarbasis verdienen, betekent een besparing op de loonkosten een korting op de NOW. Besparingen op salarissen die boven dat niveau liggen, zijn wel mogelijk. Aangezien de modelmatige benadering in zichzelf al een besparing op personeelskosten bevat van 82 miljoen euro, leidt een uitkering vanwege NOW niet tot een integraal zoveel lagere vangnetbehoefte. Maar het helpt wel degelijk.

Zonder NOW zou de bedrijfstak 82 miljoen euro op personeelskosten kunnen besparen. Dit is maar liefst 20% van de huidige loonsom, waarbij aangetekend dat veel contracten nog enige tijd doorlopen. Als de NOW-regeling wordt verlengd, zolang er publieksrestricties in seizoen 2020/21 gelden, dan zou de NOW uitkomen op (12 maanden x 10 miljoen euro) 120 miljoen euro voor het seizoen 2020/21. Hierbij nemen wij aan dat de omzetsderving op niveau blijft. Verder zal de loonsom op zichzelf (moeten) dalen, dus in realiteit zal dit bedrag

⁴ Inmiddels is de verlenging uitgesteld tot september 2020. Met deze zeer recente besluitvorming kon in dit plan nog geen rekening worden gehouden.

wat lager uitvallen. Daarnaast zou de bedrijfstak ook zelf nog besparingen van ongeveer 40 miljoen euro op personeelskosten kunnen doorvoeren. Het betreft dan besparingen op salarissen boven 114.000 euro en op overige personeelskosten zoals reiskosten etc. Bij elkaar opgeteld is dit 160 miljoen euro, hetgeen een belangrijk element kan vormen voor de oplossing voor de bedrijfstak betaald voetbal, waardoor het benodigde vangnet voor seizoen 2020/21 (160 miljoen euro – de modelmatig reeds opgenomen 82 miljoen euro) 78 miljoen euro lager zou uitkomen. Vanwege de vaste en doorlopende personeelskosten bij betaald voetbalorganisaties zou dit een effectieve oplossingsrichting zijn. Ook andere evenementenorganisatoren met wederkerige grote publieksevenementen en veel eigen personeel zouden hiermee waarschijnlijk deels geholpen zijn.

5.4 WELKE ACTIES ONDERNEEMT DE BEDRIJFSTAK ZELF?

Het betaald voetbal wil zo veel mogelijk, en daar waar het kan, de financiële problemen zelf oplossen en heeft daarvoor ook een gezamenlijk plan ontwikkeld. Hierbij dragen de sterkste schouders de zwaarste lasten.

- **Kostenbesparing en steun van fans en partners:** Het verlies van het seizoen 2019/20 wordt opgevangen door de sector zelf. Ook het verlies van transferresultaten wordt buiten beschouwing gelaten. Voor het seizoen 2020/21 moeten stevige bezuinigingen worden doorgevoerd, waarbij maatschappelijk waardevolle maar kwetsbare elementen worden ontzien ten opzichte van bijvoorbeeld spelersbudgetten, make-larskosten en overige kosten.
- **Collectief loonoffer:** Eerste sector in Nederland met collectieve afspraken, door de sociale partners, over een loonoffer op bestaande arbeidscontracten; onderschreven door alle partijen (FBO, VVCS, CBV, Eredivisie CV en clubs).

Hiernaast komt er ook een solidariteitssteunfonds. Dit fonds van 15 miljoen euro is een initiatief van KNVB, Eredivisie, Ajax, PSV, Willem II, Feyenoord en AZ. Het wordt voor ongeveer de helft gevoed middels een lening vanuit de Eredivisie, van waaruit acute liquiditeitssteun gegeven zal worden aan individuele clubs, waar nodig. De andere helft wordt gevoed vanuit reserves van de KNVB en een inleg door de clubs die komend jaar uitkomen in de groepsfase van het Europees clubvoetbal. Dit deel van het fonds zal worden gebruikt om bijdragen te doen aan (nagenoeg) alle clubs in de Eredivisie en de Keuken Kampioen Divisie. Ook zal er bij de onderlinge verdeling aandacht worden gegeven aan de specifieke 'bittere pil' die enkele clubs hebben moeten slikken door het voortijdig afbreken van het seizoen 2019/20. De sportieve pijn kunnen wij niet wegnemen, maar het voetbal toont op deze wijze solidariteit. Er staat 'nagenoeg' alle clubs, aangezien de initierende partijen zelf geen aanspraak maken op dit deel van het steunfonds, indien zij de groepsfase van het Europees voetbal bereiken. Aangezien deze solidariteit intern is en voornamelijk bestaat uit herverdeling zal deze niet worden meegenomen in de telling voor de bedrijfstak als geheel in paragraaf 5.5.

5.5 STEUNPAKKET

Als sector brengen wij een offer in het belang van de volksgezondheid, maar deze situatie gaat ieder normaal bedrijfsrisico voor clubs te boven. Om dat op te vangen, is dan ook specifieke hulp en samenwerking met de overheid nodig. Het gaat om het overbruggen van de tijd die het kost om de noodzakelijke transitie richting een duurzame en nieuwe toekomst binnen het betaald voetbal te realiseren voor tijdens en na de coronacrisis.

Bovenstaande informatie resulteert in de volgende berekening:

Totale omzetsderving betaald voetbal 2020/21 zoals vermeld:	€ 331 miljoen
Collectief loonoffer voor de periode tot 31 december 2020:	- € 20 miljoen
Generieke overheidssteun NOW jul/aug 2020:	- € 20 miljoen
Benodigde (extra) besparingen en (alternatieve) inkomsten:	- € 95 miljoen*
Resteert	€ 196 miljoen

Deze maximale omvang van de resterende uitdaging betreft 31,5% van de reguliere jaar-omzet van € 620 miljoen. Dit percentage keert terug in 5.5.1.1.

HET BEDOEGDE VANGNET IS 196 MILJOEN, MAAR HET DAADWERKELIJKE VANGNET ZAL OP 140 MILJOEN WORDEN VASTGESTELD. DAT MAKEN WIJ ALS VOLGT INZICHTELIJK:

• Vertrekpunt is	€ 196 miljoen
• Recent bekend geworden NOW september 2020, naar schatting	- € 6 miljoen
• NOW na september, mogelijk sectoraal voor publieke evenementen:	- PM
• Topclubs maken geen gebruik van de overbruggingsuitkering en naar verwachting slechts deels van de overbruggingsfinanciering, aangezien zij een deel van de financiële uitdaging oplossen vanuit eigen reserves, transfers of andere mogelijkheden:	- € 50 miljoen
• Resteert	€ 140 miljoen

In een verhouding Overbruggingsuitkering (€ 86 miljoen [1], ongeveer 60%) en Overbruggingsfinanciering (€ 54 miljoen; ongeveer 40%).

Ook dit zijn maxima. Dit zal lager worden wanneer de PM opgenomen NOW-verlenging na september concreet wordt en/of (zoals wij varig hopen) indien in de loop van het seizoen 2020/21 weer veilig zonder publiekbeperkingen kan worden gespeeld. Iedere spelronde zonder publiekbeperkingen leidt tot 3% minder steun voor de Eredivisie en 2,5% minder voor de Keuken Kampioen Divisie, dat in een verhouding 80-40 in mindering gaat op de overbruggingsuitkering respectievelijk de Overbruggingsfinanciering. Nog korter weergegeven:

VOOR HET SEIZOEN 2020/21 DOET HET BETAALD VOETBAL EEN VERZOEK VOOR EEN FINANCIËEL VANGNET VAN (MAXIMAAL) € 12 MILJOEN PER MAAND DAT PUBLIEKSBEPERKINGEN VAN KRACHT ZIJN.

De verschillen en de strikte voorwaarden van beide varianten worden in de volgende paragrafen nader toegelicht.

* Dit volgt uit het model. Hiervan zijn € 42 miljoen op personeelskosten, namelijk € 82 miljoen modelmatige besparing, minus € 20 miljoen collectief loonoffer minus € 20 miljoen NOW tot en met augustus. NOW september was op dat moment nog niet bekend. De andere € 53 miljoen zijn op overige organisatie- en accommodatiekosten, etc.

HOOFDSTUK 5

5.5.1 UITWERKING FINANCIËEL VANGNET BETAALD VOETBAL

Iedere maand dat het betaald voetbal volgend seizoen 20/21 niet met publiek kan spelen hebben we bijna 12 miljoen euro per maand nodig om te overleven als bedrijfstak. Betaald voetbal draagt hiervoor een drietal toepasbare oplossingsrichtingen voor de sector aan die in samenspraak met overheid en politiek verder moeten worden uitgewerkt:

- 1 Verlenging van generieke steunmaatregel NOW, zolang er met publieksbeperkingen wordt gespeeld.
- 2 Overbruggingsuitkering, per club met een maximum percentage van de omzetsderving, nooit meer dan corona-schade.
- 3 Overbruggingsfinanciering, nooit meer dan de corona-schade. Onder strikte voorwaarden.

Naast de eerste oproep om de generieke steunmaatregel de NOW-regeling te verlengen zolang er met publieksbeperkingen moet worden gespeeld, doet de bedrijfstak bij de overheid ook een verzoek voor een financieel vangnet voor de sector met specifieke spelregels, in te stellen voor die clubs die het moeilijk hebben vanwege de coronacrisis en daardoor dreigen om te vallen. Dit financieel vangnet moet zorgen voor continuïteit, banen, voortbestaan van jeugdopleidingen, vrouwenvoetbal, maatschappelijke rol in de regio (antiracisme, strijd tegen obesitas, kinderen met een leerachterstand helpen, ouderen en nog veel meer) en het voortbestaan van het betaald voetbal als geheel; de inspiratie voor velen en de opleiding voor de wereldsterren van morgen.

Het betreft een financieel vangnet vanwege omzetsderving door de gevolgen van de coronacrisis, voor zover dat niet zelf op te vangen is door een club. Gezien de enorme nadelige effecten voor clubs en het tempo waarin de nieuwe werkelijkheid zich aandient, kunnen sommige clubs hier niet tijdig op anticiperen in hun bedrijfsvoering. Daarom verzoeken wij de overheid, naast de verlenging van de NOW-regeling, om met ons een sectorspecifiek steunpakket uit te werken voor de bedrijfstak betaald voetbal in de vormen van een (A) overbruggingsuitkering en (B) overbruggingsfinanciering. Dit financieel vangnet moet aan een aantal specifieke spelregels en strikte voorwaarden voldoen.

Hierbij de uitgangspunten:

- Twee vormen van steun (A) overbruggingsuitkering vanuit de overheid en (B) overbruggingsfinanciering vanuit overheid, banken en of marktpartijen inclusief overheidsgarantie.

- Financieel, eerlijk en solidair vangnet creëren voor die clubs die het moeilijk hebben door de negatieve gevolgen van de coronacrisis. Ook hier blijven transfers buiten beschouwing, al dienen clubs die een overbruggingsuitkering hebben ontvangen deze deels terug te betalen vanuit mogelijke bovengemiddelde winsten op de transfermarkt in de nabije toekomst, indien daarvan sprake zou zijn.
- Clubs die de transitie niet maken of zich niet houden aan de afspraken zullen steun moeten terugbetalen. Zo komt publiek geld enkel op de juiste plek terecht.
- Steun moet leiden tot een maatschappelijke meerwaarde voor de samenleving in de vorm van continuïteit van de club en een duurzaam bestaan voor een langere periode in de 'nieuwe werkelijkheid'.

De onafhankelijke licentiecommissie van de KNVB houdt toezicht op het nakomen van de voorwaarden en verplichtingen, gesteund door (bestaande) controles door accountants.

5.5.1.1 (A) OVERBRUGGINGSUITKERING CLUBS

Het verzoek is dat elke club voor het seizoen 2020/21 voor maximaal 31,5% van de omzet⁵ een beroep kan doen op een overbruggingskrediet. Bij dit percentage wordt binnen de bedrijfstak het negatieve effect op het bedrijfsresultaat door Covid-19 opgevangen dat niet door bedrijfsmatige veranderingen op deze korte termijn kan worden gerealiseerd (zie 5.5). Dit geldt niet per definitie voor iedere individuele club. De steun is per club gemaximeerd op de omzeterderving die modelmatig op zou treden wanneer een volledig seizoen zonder publiek zou moeten worden gespeeld. Daarnaast is de steun per club gemaximeerd op de feitelijke en aantoonbare Covid19-gerelateerde schade. Ajax, AZ, Feyenoord en PSV zullen géén beroep doen op een eventuele overbruggingsuitkering.

⁵ De geprognosticeerde omzet seizoen 2019/20, volgens de officiële opgave aan de licentiecommissie van de KNVB, per november 2019, vlak voor de coronacrisis.

Voor een gemiddelde club is dit modelmatig voor de diverse clusters:

KKD (16 clubs):	€ 1.539.000
Eredivisie Overig (14 clubs):	€ 4.411.000
PAAF (4 clubs):	€ 0

5.5.1.2 (B) OVERBRUGGINGSFINANCIERING CLUBS

Het eventuele restant van de steun betreft een overbruggingsfinanciering en zal op termijn moeten worden terugbetaald. Voor Ajax, AZ, Feyenoord en PSV geldt dat zij zich hooft beperken tot de financieringsvariant. Achtergrond is dat alleen de topclubs mogelijkheden hebben om naast de transitie op termijn de steun in belangrijke mate terug te kunnen betalen.

Bovenstaande resulteert in de onderstaande stappen:

- Zoals hierboven omschreven, bedraagt de steun per club 31,5% van de normale jaaromzet, maar zal nimmer meer bedragen dan de Covid-19 gerelateerde, objectief aantoonbare omzeterderving (=C).
- Behalve door de topclubs kan de overbrugging worden ontvangen in de vorm van een uitkering (A) indien aan de strikte voorwaarden kan worden voldaan. Deze clubs kunnen echter ook kiezen voor de vorm van een overbruggingsfinanciering (B).
- Per club geldt altijd $C=A+B$.
- De topclubs kunnen enkel gebruik maken van de financieringsvorm (B).
- De steun kent dus een A-deel (overbruggingsuitkering) en een B-deel (overbruggingsfinanciering).

Indien de club (een deel van) de steun in de A-variant (overbruggingsuitkering) wil ontvangen, gelden de volgende voorwaarden:

- 1 Aanspraak maken enkel op schade door de gevolgen van de coronacrisis.
- 2 Maatschappelijke rol in de regio aantoonbaar borgen en na de crisis verder uitbouwen.
- 3 Continuïteit jeugdopleiding en vrouwentak waarborgen, ook indien deze zijn ondergebracht in een separate juridische entiteit.
- 4 Bij transfers zal van een (gedeeltelijke) terugbetalingsregeling sprake moeten zijn. Een incidenteel hoog nettoresultaat op transfers zal, na een deel herinvestering, (vgl. 'ruilarresten') vanwege het op peil houden van sportieve kwaliteit en daarmee toekomstig verdienvermogen, moeten worden gebruikt om een ontvangen overbruggingsuitkering (deels) terug te betalen aan overheid, dan wel in overleg met de overheid te bepalen alternatieve aanwending.
- 5 Geen bonussen voor bestuur/ directie bij een club.
- 6 Eigenaarschap clubs (meerderheid 25%), toetsing en terugbetalen steun bij eventuele overname.
- 7 Overleggen van een meerjarenplan, inclusief een meerjarenbegroting (drie jaar), plan van aanpak.
- 8 Kostenbesparing club.

Aanvragen bij overheid, toetsing/controle plan vanuit (onafhankelijke) licentiecommissie KNVB.

Indien de club de gehele steun in de vorm van overbruggingsfinanciering (B) ontvangt (het A-deel is dan nul) gelden onderstaande spelregels:

- 1 Aanspraak maken enkel op schade door de gevolgen van de coronacrisis.
- 2 Maatschappelijke rol in de regio aantoonbaar borgen en na de crisis verder uitbouwen.
- 3 Continuïteit jeugdopleiding en vrouwentak waarborgen, ook indien deze zijn ondergebracht in een separate juridische entiteit.
- 4 (%) salariskorting, zolang zonder publiek gespeeld wordt.
- 5 Niet gebruiken voor herfinancieringen.
- 6 Versneld aflossen mogelijk.
- 7 Aflossingstermijn vijf tot zeven jaar maximaal na opheffen publieksbeperkingen.
- 8 30% garantie vaststelling, zoals mediagelden etc.
- 9 Standaardvoorwaarden bij banklening.

Aanvragen bij overheid, toetsing/controle plan vanuit (onafhankelijke) licentiecommissie KNVB.

Bovenstaande voorwaarden en spelregels staan hieronder nader uitgewerkt:

- 1** Overleggen van een meerjarenplan, inclusief een meerjarenbegroting (drie jaar): voordat aanspraak kan worden gemaakt op het financieel vangnet moet een club een plan van aanpak aan de licentiecommissie overleggen. In dit plan moeten concrete prestaties (normen) zijn opgenomen, afgestemd op de specifieke situatie en mogelijkheden van de club, waaraan op daarvoor vastgestelde data moet worden voldaan. De licentiecommissie toetst de naleving. Per geval waarin niet wordt voldaan, geldt als sanctie voor die betreffende club het moeten terugbetalen van 20% van de ontvangen steun, tot een maximum van de gehele ontvangen steun. Het plan van aanpak moet worden goedgekeurd door de licentiecommissie. De meerjarenbegroting moet met betrekking tot de liquiditeit voor het tweede en derde seizoen sluitend zijn. Voor het eerste seizoen zal dit niet het geval zijn, want daarom doet men immers een beroep op het financiële vangnet.
- 2** Aanspraak maken enkel op schade door de gevolgen van de coronacrisis: niet door economisch wanbeleid. Dit zal moeten worden verduidelijkt in het plan van aanpak.
- 3** Kostenbesparing: clubs dienen eigen kostenbesparing te realiseren. Dit moet worden toegelicht in het plan van aanpak.
- 4** Collectieve afspraak / loonoffer: de bestaande salarissen moeten worden verlaagd (ten minste) overeenkomstig het bepaalde in het sociaal akkoord. Extra besparingen en besparingen op nieuwe contracten maken deel uit van 3.
- 5** Transfers: transfers zijn toegestaan, echter geldt wel de verplichting dat over de seizoenen 2020/21 tot en met 2022/23 niet meer mag worden besteed aan nieuwe inkomende transfers dan netto wordt ontvangen op reeds vertrokken en nog te vertrekken spelers. In het geval het positief resultaat vergoedingssommen in een van deze drie seizoenen hoger is dan het bedrag aan ontvangen steun, moet van het gedeelte dat dit resultaat hoger is dan de ontvangen steun 25% worden terugbetaald (voorbeeld: 4 miljoen euro steun, resultaat vergoedingssommen is in 2021/22 10 miljoen euro: dan moet worden terugbetaald 25% van 6 miljoen euro = 1,5 miljoen euro). Dit laat ruimte om de sportieve kwaliteit en daarmee het toekomstig verdienvermogen op peil te

houden. In plaats van terugbetaling kan ook alternatieve aanwending worden overeengekomen.

- 6** Geen bonussen: binnen de top van de organisatie als er gebruik wordt gemaakt van steun. Dit geldt niet voor premiereregelingen voor spelers en trainers, wel voor besturen en directies. De variabele beloning van spelers en trainers is een essentieel instrument voor de clubleiding. Deze variabele beloning voor spelers en trainers telt echter wel gewoon mee in de kosten en worden dus onder meer beheerst door punt 3.
- 7** Maatschappelijke programma's: betrokkenheid, diensten en dialoog met supporters, partners en lokale overheid om de maatschappelijke rol in de regio te borgen en na de crisis verder uit te bouwen. Een toelichting hierover dient in het plan van aanpak te worden opgenomen.
- 8** Eigenaarschap clubs: clubs mogen niet in overheersende zeggenschap aan nieuwe eigenaren overgaan, zolang zij gebruik maken van steun van de overheid. Zo creëer je bestuurlijke en organisatorische stabiliteit in de transitiefase en bescherming van de integriteit van de club.
- 9** Maatschappelijke tegenpresentaties:
 - A** Lokale en regionale maatschappelijke programma's: hierop mag niet meer dan 10% worden bezuinigd door clubs. Dit moet worden toegelicht in het plan van aanpak (en de meerjarenbegroting). Voor clubs die degraderen geldt een grens van 25%. De sector belooft dat spelers zich extra committeren en zich nog meer inzetten op maatschappelijk terrein.
 - B** Continuïteit jeugdopleiding / vrouwenvoetbal moeten geborgd zijn: ook hierop mag niet meer dan 10% worden bezuinigd. Dit moet in het plan van aanpak zijn uitgewerkt. Deze voorwaarde met betrekking tot de maatschappelijke tegenprestaties geldt onverkort indien deze activiteiten in een andere juridische entiteit zijn ondergebracht.

Concluderend:

Clubs zullen moeten bezuinigen. Doordat dit niet of nauwelijks is toegestaan op vrouwenvoetbal, de jeugdopleiding en maatschappelijke activiteiten, zal het op andere kosten gevonden moeten worden, waaronder de eerste selectie, salarissen van directies, spelersmakelaars en overige kosten. De steun aan clubs wordt gekoppeld aan concrete voorwaarden.

De Covid-19 gerelateerde schade moet worden aangetoond en clubspecifiek maatwerk voor de transitiefase moet in een meerjarenplan worden voorgelegd ter toetsing. De voorwaarden en de eigen kaders uit het transitieplan moeten worden nageleefd. Daarop wordt onafhankelijk toegezien. Indien niet aan de voorwaarden voor A-steun wordt voldaan wordt ook dit B-steun (financiering) en zal dus terugbetaald moeten worden. Clubs die minder steun nodig hebben, bij voorbaat niet aan de voorwaarden willen of kunnen voldoen of zich niet aan de voorwaarden houden na ontvangst van de steun, ontvangen niets, minder of betalen ontvangen bedragen terug. Hiermee realiseren wij dat enkel Covid-19 gerelateerde schade in aanmerking genomen wordt, binnen strikte voorwaarden, en dat het anders terugbetaald wordt.

196 miljoen

Alle in dit deel van het plan genoemde bedragen betreffen theoretische, modelmatige maxima. In werkelijkheid zal dit waarschijnlijk lager liggen. Zo zal:

- niet iedere club (tenminste) 31,5% van de normale omzet aan schade hebben.
- niet iedere club zal voor die volledige schade een beroep hoeven doen op het steunpakket.
- bij verlenging van generieke steunmaatregelen (zoals de NOW) zal de schade afnemen en daarmee ook de omvang van het vangnet.
- voor iedere speelronde die zonder publieksbeperkingen kan worden afgewerkt, geldt een korting op de steun van 3% (Eredivisie) en 2,5% (KKD).
- niet iedere club zal bij voorbaat kunnen voldoen aan de voorwaarden.
- indien achteraf zou blijken dat een verstrekte overbruggingsuitkering niet conform de voorwaarden is aangewend, is terugbetaling aan de orde.

Kortom, de becijferde maximale omvang van het vangnet is een theoretisch maximum dat in de praktijk substantieel lager zal uitvallen. Wij achten een bandbreedte van 100 miljoen tot 140 miljoen euro momenteel aannemelijk.

100 miljoen

140 miljoen

5.5.2 DUURZAME TOEKOMST BETAALD VOETBAL

Naast de eerste, urgente en hoge nood om de negatieve effecten door Covid-19 op te vangen, wil de bedrijfstak ook de transitie naar een nieuwe werkelijkheid inzetten. Betaald voetbal is een publiek gedreven bedrijfstak en de herziening van de financiële exploitatie en het businessmodel vergt tijd, maar ook innovatiekracht om verandering mogelijk te maken binnen het businessmodel.

Wij vragen daarbij de overheid, samen met ons en partners, te investeren in nieuwe initiatieven om de transitie binnen de bedrijfstak mogelijk te maken. Wij willen het komende jaar pilots starten om een nieuwe, veilige en optimale voetbalbeleving mogelijk te maken. Hierbij willen wij (internationale) kennis en expertise benutten van binnen en buiten de bedrijfstak. Wij starten vanaf komend seizoen met verschillende pilots gericht op smart stadion, innovatieve belevingsconcepten, crowdmanagement, beschermingsmiddelen in stadions, slimme technologie, applicaties, invulling hospitality, specifieke doelgroepbenadering, temperatuurmeting bij stadions, pilots met jeugd. Hierbij trekken wij graag samen op met andere organisatoren van grootschalige publieksevenementen, verenigd in de eerder genoemde Alliantie van Evenementenbouwers.

5.5.3 NIEUWE INNOVATIEVE COMMERCIEËLE MOGELIJKHEDEN

Het vooruitzicht op lege stadions dwingt de bedrijfstak op zoek te gaan naar andere vormen en commerciële uitingen. Lege tribunes in voetbalstadions zorgen voor een andere dynamiek bij voetbalwedstrijden. Daarom kijken we samen met mediapartners en de clubs naar nieuwe mogelijkheden om voetbalwedstrijden op een unieke en voor voetballiefhebbers aantrekkelijke manier in beeld te brengen. Hierdoor kan er ook een positieve meerwaarde zijn voor sponsors en de verbinding met supporters verstevigen.

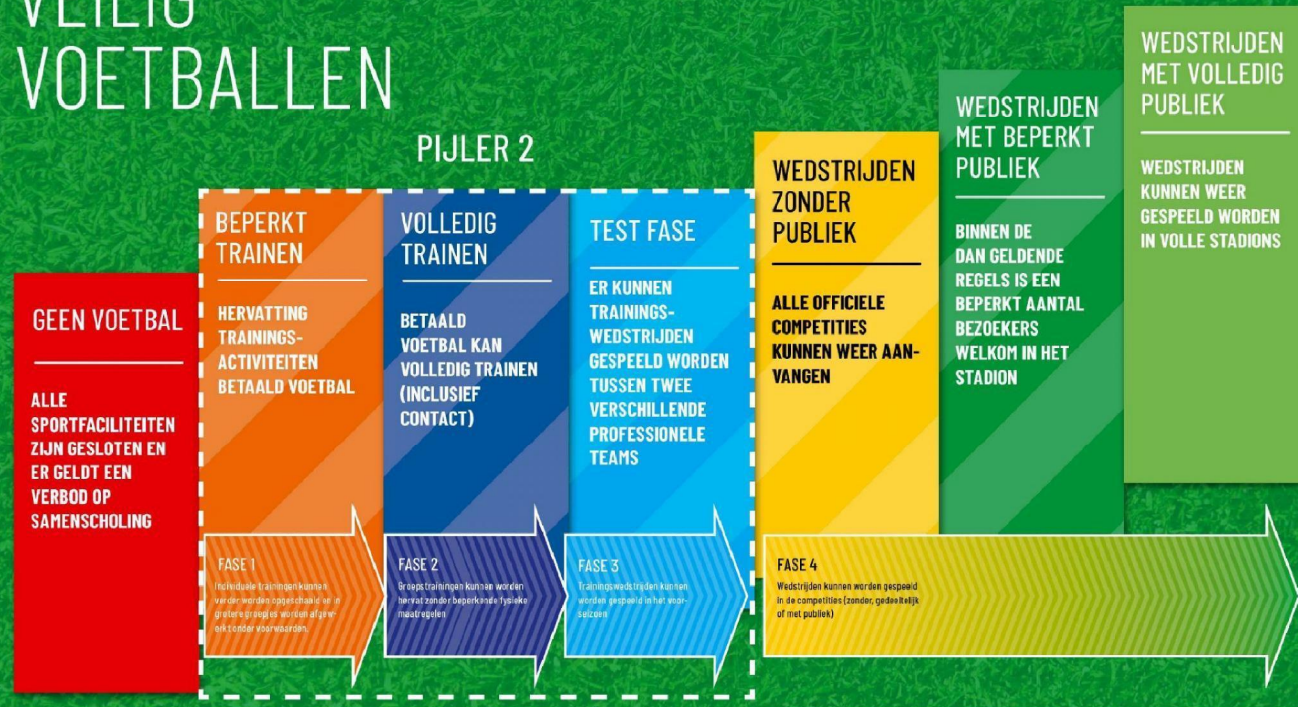
Wij willen het komende seizoen 2020/21 een nieuwe, veilige en optimale voetbalbeleving mogelijk maken. Daarom willen we gezamenlijk met de overheid kijken naar tijdelijke verruimingsmogelijkheden omtrent de reclameregels om het verlies te compenseren voor de bedrijfstak, zolang er zonder publiek gespeeld wordt. Hierbinnen zouden drie sporen kunnen worden geïmplementeerd:

- 1 Tijdelijke verruiming van de reclameregels (virtueel, extra rij reclameborden en carpets).
- 2 Oefenwedstrijden in de maand augustus. Ook met het oog op media-inkomsten.
- 3 Negen unieke tijdslots voor eredivisiewedstrijden zolang er zonder publiek wordt gespeeld (toestemming lokale overheid nodig).

HOOFDSTUK 6

PIJLER 2: VEILIG VOETBALLEN

PIJLER 2

Het Nederlands betaald voetbal stelt de gezondheid van voetballend Nederland op 1. Betaald voetbal speelt 11 tegen 11 op een heel voetbalveld. Dat gaat niet veranderen. Momenteel mogen wij weer onder strikte voorwaarden (1,5 meter) trainen. Intensief contact tussen spelers is in deze fase nog onmogelijk.

In Nederland lijkt het nu voorzichtig de goede kant op te gaan. Hoe lang en op welke manier de coronacrisis de samenleving in zijn greep zal houden, is nog niet bekend. Wel zien we dat door strikte voorwaarden te hanteren de veiligheid binnen het voetbal goed gewaarborgd kan worden. Door ervaringen uit het buitenland en gedegen onderzoek wordt er steeds meer bekend over het virus en de verspreiding daarvan. Op basis van deze informatie en de positieve signalen rondom de druk op de zorg hebben wij op 27 mei 2020 het protocol veilige opstart trainen, zonder fysieke beperkingen (fase 2) binnen het betaald voetbal, voorgelegd aan het kabinet, ministerie van VWS en het Outbreak Management Team (OMT). Binnen dit protocol is het mogelijk om het uitvoeren van contactsporten in de toekomst weer mogelijk te maken.

In de zeven plateaus waarbinnen we betaald voetbal organiseren, werken we in verschillende fases naar het verantwoord en veilig kunnen spelen van competitiewedstrijden.

FASE 1

INDIVIDUELE TRAININGEN KUNNEN VERDER WORDEN OPGESCHAALD EN IN GROTERE GROEPJES WORDEN AFGEWERKT ONDER VOORWAARDEN (HUIDIGE SITUATIE).

FASE 2

GROEPSTRAININGEN KUNNEN WORDEN HERVAT ZONDER BEPERKENDE FYSIEKE MAATREGELEN (ZO SNEL MOGELIJK, MAXIMAAL UITERLIJK 1 JULI).

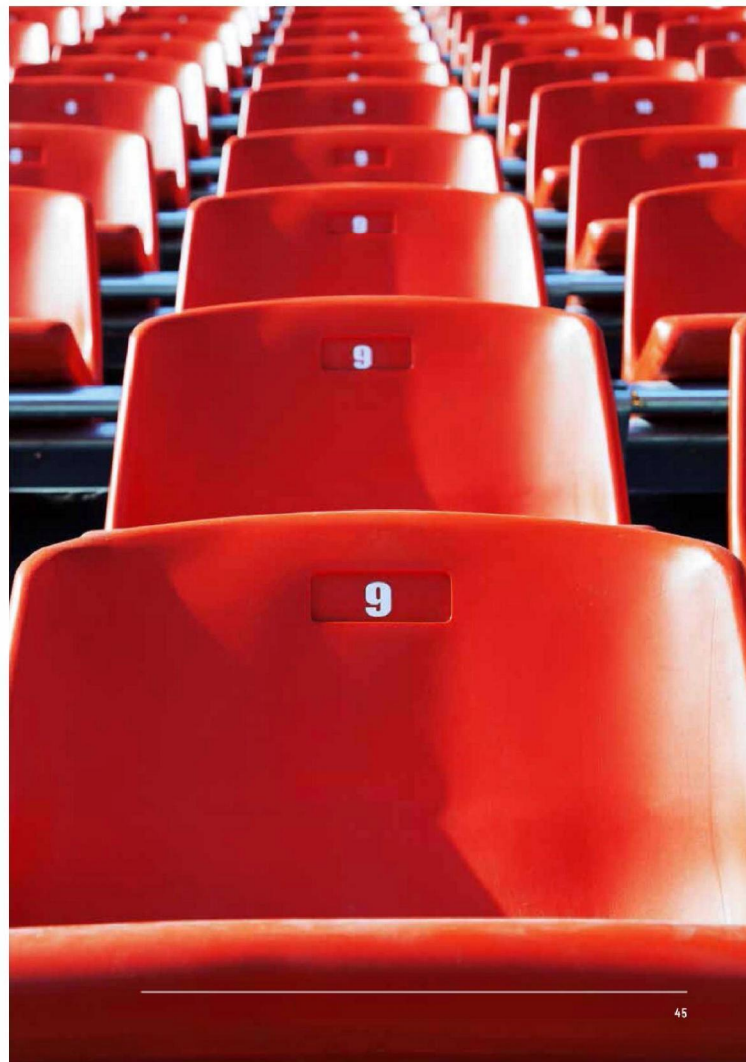
FASE 3

TRAININGSWEDSTRIJDEN KUNNEN WORDEN GESPEELD IN HET VOORSEIZOEN EN EUROPESE KWALIFICATIES KUNNEN WORDEN AFGEWERKT. ERVARINGEN UIT HET BETAALD VOETBAL INZETTEN OM FYSIEKE TRAININGEN VOOR TOPAMATEURS MOGELIJK TE MAKEN (VANAF AUGUSTUS).

FASE 4

GROEPSTRAININGEN KUNNEN WORDEN HERVAT ZONDER BEPERKENDE FYSIEKE MAATREGELEN (ZO SNEL MOGELIJK, MAXIMAAL UITERLIJK 1 JULI).

Uiteraard is over de invulling en mogelijkheden ook veelvuldig contact geweest met NOC*NSF en andere sportbonden. Daarbij vindt voortdurende kennis en informatie-uitwisseling plaats. Indien dit protocol voor deze specifieke afgebakende groep en deze goed medisch begeleide groep voetballers toepasbaar wordt verklaard, kunnen we deze data, onderzoeksresultaten, aanpak en informatie ook weer inzetten om andere topsporten in de toekomst toe te laten. Gedacht wordt eveneens aan een gefaseerde uitrol richting de breedtesport (amateurvoetbal). Het betaald voetbal wil dit eerst zorgvuldig uitrollen en daarna breder trekken richting de breedtesport. De bedrijfstak beschikt over de middelen, organisatiekracht, expertise en vervult daarmee graag een voortrekkersrol naar de rest van de sportwereld en breedtesport.

HOOFDSTUK 7

PIJLER 3

VEILIGE EN INNOVATIEVE VOETBALBELEVING

7.1 FLEXIBELE PLATEAUS OM VOETBAL TE ORGANISEREN

We missen allemaal de spanning van de wedstrijddag en de sfeer in de stadions. We weten uiteraard dat volle stadions nu even niet mogelijk zijn. Daarom hebben wij in gezamenlijkheid met de regiegroep Voetbal en Veiligheid, clubs en burgemeesters een opzet gemaakt voor flexibele plateaus om weer voetbalwedstrijden te kunnen organiseren. Altijd op een veilige en medisch verantwoorde wijze voor alle betrokkenen. In eerste instantie ligt de focus daarbij op het spelen van wedstrijden zonder publiek. Daarbij hanteren wij een flexibele competitie-opzet voor het seizoen 2020/21 om de competitie te kunnen starten en verantwoord af te maken. Ook is er ruimte om trainingwedstrijden te spelen, om zo voldoende voorbereid aan het seizoen 2020/21 te kunnen beginnen.

We kijken ernaar uit om op een veilige en medisch verantwoorde wijze weer te starten met onze competities. Op dat moment zullen we de fans op de tribune enorm missen, net als de prachtige sfeer in onze stadions. Niet alleen voor de voetbalbeleving, maar ook voor het voortbestaan van onze clubs is hun aanwezigheid essentieel. Daarom zijn we ook betrokken in de Alliantie van Evenementenbouwers waarmee we gezamenlijk perspectief willen creëren voor publieksevenementen. Deze alliantie is op 29 mei jl. gepresenteerd aan het kabinet. Ook willen wij samen met de overheid investeren om de transitie binnen de bedrijfstak mogelijk te maken. Wij willen het komend seizoen pilots starten om een nieuwe, veilige en optimale voetbalbeleving mogelijk te maken. Hierbij willen wij (internationale) kennis en expertise benutten van binnen en buiten de bedrijfstak. Wij starten vanaf komend seizoen met pilots gericht op smart stadion, innovatieve belevingsconcepten, crowdmanagement, beschermingsapparatuur en middelen voor bescherming in stadions, slimme technologie, applicaties, invulling hospitality, specifieke doelgroep benadering, temperatuurmeting bij stadions, pilots met jeugd.

Daarnaast blijven we de ontwikkelingen in andere landen en competities aandachtig volgen. Het Nederlands voetbal opereert in een internationale markt. Nederlandse clubs concurreren met clubs uit andere Europese landen. Als in Nederland andere eventueel beperktere maatregelen worden gehanteerd dan elders in Europa, dan wordt het behouden en vasthouden van onze internationale sportieve en financiële concurrentiepositie zeer lastig voor onze clubs. Ook is er in het buitenland al veel kennis, inzicht en onderzoek beschikbaar dat we kunnen gebruiken om onze eigen protocollen te versterken. De komende periode zetten we in op de dialoog met landen om ons heen en de Europese koepels, clubs en bonden om samen het sportieve belang van het Nederlands voetbal te

agenderen en te bewaken, zodat we in de toekomst ook nog kunnen deelnemen aan de UEFA-competities. Het is daarom belangrijk een level playing field tussen Europese landen om de internationale concurrentiepositie van Nederlandse clubs te bewaken, zodat we niet sportief geïsoleerd raken.

7.2 ROUTEKAART ORGANISATIE BETAALD VOETBAL

In samenwerking met de regiegroep Voetbal en Veiligheid (burgermeesters, politie, OM, ministerie J&V) is een routekaart opgesteld, waarin de stappen richting 'coronaproof' voetballen beschreven staan. Het plan houdt rekening met verschillende plateaus (scenario's) zodat in fases waarin het virus piekt of in een beheersbare situatie komt - en de besluiten van de regering daartoe aanleiding geven - afgeschaald en opgeschaald kan worden. Randvoorwaarde is en blijft de gezondheid van alle Nederlanders en de adviezen van de regering en de toetsing vanuit het RIVM. In bijlage A zijn de plateaus weergegeven, waarbij de eerste vijf als topsport zijn gecategoriseerd en de laatste twee specifiek als publieksevenementen. Op vrijdag 29 mei heeft een overleg plaats gevonden met burgemeesters van BVO gemeenten waarin de plateaus zijn besproken. Tevens zijn verschillende suggesties en zorgen besproken van de deelnemende burgemeesters. Dit overleg zal nogmaals worden georganiseerd, om zo goed mogelijk de burgemeesters te betrekken bij de veilige opstart van betaald voetbal.

Per plateau is een protocol opgesteld. Al deze protocollen richten zich op een veilige en medisch verantwoorde opstart van de competitie waarin hygiëne-maatregelen, de RIVM-voorwaarden, de openbare orde, logistiek, creatieve oplossingsrichtingen en internationale lessen zijn meegenomen.

Als onderdeel van dit plan zijn de protocollen voor het spelen van een trainingwedstrijd in de testfase én die voor het spelen van wedstrijden zonder publiek bijgevoegd. Dit laatste protocol richt zich op een veilige en medisch verantwoorde opstart van de competitie waarin hygiëne-maatregelen, de RIVM-voorwaarden, de openbare orde, logistiek, binnen- en buitengelegenheden, creatieve oplossingsrichtingen en internationale lessen zijn meegenomen. Dit protocol is tot stand gekomen in samenwerking met een groot aantal BVO's, de ketenpartners van de regiegroep Voetbal en Veiligheid en door gebruik te maken van de beschikbare best practices in de rest van Europa. De invulling wordt lokaal afgestemd binnen de veiligheidsdriehoek, met supporters en de GGD.

7.3 VOORBEREIDING FLEXIBEL COMPETITIEPROGRAMMA BETAALD VOETBAL SEIZOEN 2020/'21

Niemand weet hoelang het virus onder ons blijft en wanneer het weer de kop opsteekt. Eén ding is zeker: Nederland snakt weer naar mooie en spannende wedstrijden en de start van een nieuw voetbalseizoen. Tevens willen we dat als we beginnen, de competitie ook kunnen afmaken op het voetbalveld. Daarom wordt er gewerkt samen met gemeentes, politie, ministerie van Justitie en Veiligheid, OM, KNVB, clubs, FOX Sports en supporters aan de invulling van een realistisch en flexibel competitieprogramma. Hierbij moeten we realistisch zijn dat het voetbalseizoen anders kan en gaat lopen dan andere seizoenen. Dit vraagt een hoge mate van flexibiliteit en aanpassingsvermogen van alle betrokken partijen bij de competities.

Waar enerzijds de voorwaarden worden gecreëerd om überhaupt veilig te kunnen voetballen, moeten we anderzijds het proces starten om tot realisatie van een competitieprogramma seizoen 2020/'21 te komen. Achter de schermen wordt gewerkt in verschillende scenario's rondom de speeldagenkalender. Daarbij is het voor nu afwachten om de stap naar de voetbalpartners te kunnen zetten om gezamenlijk tot een definitieve speeldagenkalender voor het seizoen 2020/'21 te komen. De start van volledig kunnen trainen en het spelen van oefenwedstrijden is hierbij van belang.

Uitgangspunt daarnaast blijft optimale voetbalbeleving voor onze supporters creëren, in de verschillende fases. Echter, het vereist organisatorisch enige flexibiliteit en creativiteit om de wedstrijden te realiseren. De komende periode gaan we op basis van de genoemde plateaus, en mogelijkheden vanuit de overheid, kijken welke competitieopzet voor het komende betaald seizoen het meest geschikt is om te realiseren.

De KNVB luistert hierbij naar de afvaardiging vanuit gemeentes, clubs en politie. Het is van belang enige flexibiliteit in het competitieprogramma in te bouwen. Door de onzekerheden die door Covid-19 zijn ontstaan, is het van belang te kunnen schakelen wanneer een terugval zich binnen de samenleving voordoet. Aan de andere kant spelen er andere facetten als er weer (gedeeltelijk) publiek toegestaan wordt bij wedstrijden. Als er een akkoord komt vanuit het kabinet op het trainen, spelen van oefenwedstrijden en de start van de competitie zonder publiek, kunnen we snel inzicht geven wanneer we kunnen beginnen en hoe het definitieve speelschema eruit komt te zien. We staan in de startblokken om daadwerkelijk aan de slag te gaan voor wat betreft:

- Het inventariseren van de knelpunten om te komen tot een basisdocument dat leidend is voor het competitieprogramma.
- Het vastleggen van de speeldagenkalender.
- Het in gezamenlijkheid en binnen een korter tijdsbestek komen tot een competitieprogramma voor het seizoen 2020/'21.

7.4 ALLIANTIE VAN EVENEMENTENBOUWERS (AVE)

Op 29 mei jl. heeft het betaald voetbal de handen ineengeslagen met andere organisaties die vergelijkbare uitdagingen hebben. Uiteraard altijd vanuit de eigenheid van het betaald voetbal, maar wel met overeenkomsten op de inhoud. Het lijkt misschien een gelegenheidsalliantie, maar dat is het zeker niet. Er zijn genoeg verschillen te bedenken tussen een voetbalwedstrijd en bijvoorbeeld het Eurovisie Songfestival, Mysteryland of de Dutch Grand Prix Zandvoort. Maar er zijn ook belangrijke overeenkomsten. Met name op die overeenkomsten gaan we de krachten bundelen. We gaan bezien waar we (internationale) kennis kunnen delen en versterken, innovatiekracht bundelen om op een verantwoorde en veilige manier publiek (gefaseerd) weer toe te laten bij evenementen. We noemen deze samenwerking de Alliantie van Evenementenbouwers (AVE).

Binnen die alliantie werkt het voetbal samen met grote partijen als NOC*NSF, MOJO, Eurovisie Songfestival, Dutch Grand Prix, TVVEM, TIC Sports, Johan Cruijff ArenA, belangenorganisaties van evenementenbeveiligers en vele anderen. Vanuit het voetbal zijn de KNVB, de Eredivisie en de Keuken Kampioen Divisie vertegenwoordigd. Wij willen straks graag weer de samenleving ontspanning bieden. Niet alleen omdat we daar zo goed in zijn en omdat we het leuk vinden, maar ook vanwege het grote maatschappelijk belang dat door onze evenementen gediend wordt. Plezier! Op een voor het publiek en onszelf verantwoorde en veilige manier. Dat wij op een veilige manier onze evenementen organiseren voor zowel bezoekers als medewerkers hebben wij jaar in, jaar uit, bewezen.

Naast dat wij als voetbal binnen de alliantie een breed gedragen gespreks-partner voor de overheid vormen, gaan wij gezamenlijk een protocol opstellen. Dit protocol bestaat uit bouwstenen – waarbinnen de unieke infrastructuur van een stadion ook een plek heeft – die samen een veilige basis vormen voor de uitvoering van een publieksevenement in de huidige en toekomstige tijd. Dit start met een gedegen risicoanalyse van ieder evenement, waarbij alle elementen uit de customer journey uitgewerkt worden. Denk hierbij aan het evenementprofiel, het bezoekersprofiel, ticketing strategie en toegangscontrole, mobiliteit en uiteraard hygiëne.

Uiteindelijk willen we één ding: weer naar wedstrijden met publiek! De ambitie om publiek weer toe te laten bij evenementen delen we binnen de Alliantie van Evenementenbouwers en daarnaast voelen we ons samen verantwoordelijk voor de veiligheid van het publiek. Gezamenlijk en samen met de overheid willen we de beleving van festivals, wedstrijden, voorstellingen, evenementen. Kortom: vermaak, cultuur, recreatie en sport teruggeven aan de liefhebbers. We gunnen onze artiesten, atleten en voetballers weer de podia waar hun virtuositeit in volle glorie straalt.

7.5 INNOVATIE CHALLENGE CORONA

Juist deze tijd vraagt, zoals hierboven al benadrukt en toegelicht, om innovatie: toepassing van nieuwe producten, diensten en processen om voetballiefhebbers op nieuwe manieren te laten genieten van hun favoriete sport. Omdat deze tijd uitdagingen meebrengt voor het gehele internationale voetbal, trekken we hierin ook samen op met andere vooraanstaande voetbalorganisaties en andere partijen. De Johan Cruijff Arena en KNVB hebben hierin al een gezamenlijke ervaring: een brede challenge gericht op stadionbeleving die in 2019 is georganiseerd. De intentie van de Corona Innovatie Challenge is om op input te verzamelen op de volgende deelgebieden, uitgaande van het spelen van betaald voetbalwedstrijden in lege, of beperkt bezette, stadions:

- **Fan Engagemen:** hoe kunnen we fans op afstand betrekken bij de wedstrijden? En hoe kunnen we fans via digitale wegen toch een gezamenlijke wedstrijdbeleving bieden?
- **Distant support:** hoe kunnen we fans mogelijkheden geven om hun team aan te moedigen, vooraf én tijdens de wedstrijd?
- **Return to play operations:** hoe kunnen we teams, en op termijn supporters, weer veilige toegang bieden tot voetbalstadions?

Met de partijen gezamenlijk worden aangedragen oplossingen beoordeeld op kwaliteit en haalbaarheid. Hierbij kijken we uiteraard ook of bepaalde innovaties kunnen leiden tot structurele nieuwe inkomstenstromen voor zowel betaald- als amateurvoetbalclubs. Gekozen innovaties worden daarna getest, getoetst bij overheden en RIVM en waar mogelijk geïmplementeerd bij KNVB-evenementen, betaald voetbalclubs en het amateurvoetbal.

PROAGENT[®]

FBO
FACHBEREICH VERKEHR, SPEDITION, LOGISTIK

CDU
COACHES
TRAINING
POTENTIAL

WCS

PRO
PROF

